

NOT

I- Mukaveleli gümrük komisyoncusu Cahit Diren olayı

D.B. Deniz Nakliyatı T.A.Ş. nin mukaveleli gümrük komisyoncusu olan Cahit Direne Genel Müdür Muavini ve aynı zamanda yönetim kurulu üyesi Muzaffer Taşkın ve malzeme ikmâl müdürü Tufan Akkoç tarafından ahzukupus yetkisine haiz bir vekaletname 4.6.969 tarihinde verilmiştir. Gümrük Komisyoncusunun vazifesi Şileplerin malzeme ve yedek parçalarını gümrükten çekme işlemlerini yapmak ibarettir. Ve kendisi Genel Müdürlük seviyesinde ihaleye çıkılmak suretiyle mezkur ihaleyi kazanmış şirketin gümrük komisyonculuğu işini üzerine almıştır.

Şirket 440 Sayılı kanuna tabii bir anonim şirkettir. Sermayesinin % 50 sinden fazlası Devlete ait olduğundan Anonim Şirket hüviyetinde bir iktisadi Devlet teşekülüdür.

Bu teşekülün gemilerine ait yedek parçalar gümrük vergisinden muafıdır. Bu muafiyet işlemi uzun sürmesi nedeniyle teşekül gümrük resmine tekabül eden meblağı önceden gümrüğe depozite makbuzu mukabili yatırmakla ve bilehare muafiyet işlemi tamamlandıktan sonra çekmektedir.

Yukarıda adı geçen gümrük komisyoncusunun mukavelesinde kendisine ahzukup yetkisi verilmemiştir. Ancak yukarıda adı geçen genel müdür muavini ve malzeme ikmâl müdürü tarafından (Depozito vermeye ve almaya) yetkisi hâvi bir vekaletname verilmiştir. Bu vekaletname bilehara yapılan Ulaştırma Bakanlığı Müfettişi ve Şirket Müfettişleri raporlarındada açıkca tabaruz eddirildiği veçile bu vekaletname teşekül ünütelerinin iddilai dışında kalmıştır. Mezkûr gümrükçü muhasebeden gümrük depozitolarını alarak muafiyet işlemi bitmiş malzemelere ait depozito tutarlarını elindeki vekaletname istinaden çekmiş vezimmetine geçirmiştir. Bu hadise 14.6.971 tarihinde

Genel Müdürlük muhasebe servisince meydana çıkarılmıştır. Zimmetine geçirilen meblağ 900 küsür bin liradır. Aynı tarihte yönetim kurulu üyesi Mazhar Duruman ve Hamdi Ayrıl tarafından bu olayı aynı tarihli takdirle yönetim kuruluna getirilmiş gerekli bütün tedbirler alınmak suretiyle gümrükçünün yaptığı suistimalin daha fazla büyümesine meydan verilmemiştir.

1- Hadise Yönetim kurulunun iddiaları dışında kalmıştır. Bugüne kadar tebelluğ eden içtihatlarına göre yönetim kurulu üyeleri kendilerine intikal eddirilmeyen hadiselerden dolayı sorumlu tutulamazlar Ticaret kanununa göre İdare Meclisi üyeleri muhalif kaldıkları kararlardan ve müzakeresinde bulunmadıkları kararlardan sorumlu tutulamazlar. (Ticaret Kanunu madde 338) Genel kurul verdiği kararda olayın vukuundan evvel ve sonra çeşitli hizmet kusurları işlemiş bulunan yönetim kurulu üyelerini ibra etmemiş ve sorumlu tutmuştur.

Yönetim kurulu olaydan habersizdir. Ve olay genel müdürlük seviyesinde vukua gelmiştir. Bu itibarla hadisenin vukuundan evvel çeşitli hizmet kusuru iddiası varif değildir. Esasen ne genel kurul kararında ve nede murakıplar raporunda ve müffettişler raporunda idare meclisinin ne noktada ve hususlarda hizmet kusuru işlediğine dair bir kayıt yoktur. Bu iddia kavlumücerret de kalmaktadır. Şirketin Türk ticaret kanununa göre kontrol ve murakap vazifesini ifa edmede olan şirket murakıpları, Başbakanlık yüksek murakapa heyeti, Şirket Müffettişleri ve şirket bünyesinde muhasebe kontrolörleri varken Yönetim kurulu üyelerinin kontrol vazifelerini yabmadıklarını ileri sürerek sorumlu tutulmaları da mümkün değildir. Yukarıda ~~şirket~~ saydığımız kontrol uzuvları hadisenin vukuundan evvel Yönetim kurulunu uyuracak nitelikte hiçbir rapor tanzim edip vermemişlerdir. Şirket Murakıpları Türk Ticaret Kanununun 353 ve Şirket Ana Mukavelesinin 55 inci maddelerine göre kendilerin düşen kontrol vazifelerini yabmamışlar ve enaz ayda bir defa kasa sayımı yabmaları gerekirken 971 Yılında Sene sonuna doğru Bir defa

kasa sayısını yabmışlardır. * 3 ayda bir vermeleri gereken raporları vermemişler ve hadiseyi tesbit edip yönetim kuruluna getirmemişlerdir. Bir netice Başbakanlık yüksek mirakıpa heyetinin 971s yı şirket muameleatına ait raporundada vazifelerini bihakkin yabmadıkları kayıtlı bulunan şirket mirakıpları genel kurulca ibra edildikleri halde idare meclisi sanki kontrol vazifesiyle mükellefmiş gibi ibra edilmemişlerdir.

Biran için idare meclisi üyelerinin şirket muameleatını kontrol etmek vazifeleri beyanında olduğu kabul edilse dahi 970 yında 400 küstür 971 yılında 800 küstür karar veren İdare Meclisinin şirketin günlük muamelelerini kontrol için vakit bulup bulamayacağı caisualdır. Kaldı ki şayet idare meclisi üyeleri aynı zamanda kontrol vazifesiyle mükellef olsalardı yukarıda saydığımız kontrol uzuvlarına lüzüm kalmazdı.

Hadisenin vukundan sonra idare meclisi 14.6.971 tarihinde verdiği kararda olaya el koymuş vekaletnamenin iptali gümrük komisyoncusunun komisyonculuk vesikasının iptali için ilgili mercilere müracata, teşekül alacağının emniyet altına alınması için munailehin menkul, gayrimenkullerine hacizkonmasına ve olayın müsebibleri hakkında Ulaştırma Bakanlığı Müfettişlerince tahkikat yapılmasına karar verilmiştir. Bu karar üzerine Genel Müdürlükte gereken bütün tedbirler alınmıştır. Ulaştırma Bakanlığı Müfettişlerince tanzim olunan raporlarda Malzeme İkmal Müdürlüğü bu hadiseden sorumlu bulunmuş. Muhasebe Müdürlüğü yetkilileri sorumlu görülmemişlerdir. Ayrıca şirket müfettişlerince yapılan tahkikatta tanzim olunan raporla sorumlu görülenler hakkında verilen cezalarla Ulaştırma Bakanlığı Müfettişliğince verilen raporda teklif edilen cezalar arasında farklılıklar olmasınaxxxxixx üzerine (Malzeme İkmal Müdürlüğünün iş aktinin feshini Ulaştırma Bakanlığı Müfettişi teklif ederken şirket müfettişleri maaş durdurma cezası verilmesini teklif edmişlerdir.) olayın hakiki müsebiblerini tesbiti için dosyanın şirket mirakıplığına tevdiine yönetim kurulunca karar verilmiştir. Şirket mirakıpları bu hususdaki yönetim kurulu kararınca hiçbir tetkik yabmamışlar, Ulaştırma Bakanlığı Müfettişleri ile Maliye Müfettişleri yapılan incelemeleri esas alarak genel kurula idare Meclisinin

ibra edilmemesini teklif etmişlerdir. İdare Meclisi tüm olarak sorumlu görüldüğü halde Ulaştırma Bakanlığı temsilcisi bünyeden iki temsilci yeni ve acemi oldukları ileri sürülerek genel kurulca bu hadiseden dolayı ibra edilmişler başkan maliye temsilcisi üye, özel sermaye temsilcisi üye ibra edilmiyerek sorumlu görülmüşlerdir.

II- Tarık Aygenin Tayini olayı

Şirket büyük bir yatırım yapmak üzere faaliyete geçtiği sırada genel Müdürlük gemi makineleri yüksek mühendisi ve Denizcilik Bankasında senelerce Şilecilik kısmında müdür muavini olarak çalışmış bir teknisyenin genel müdürlük müşavirliğine tayini için İdare Meclisine teklifte bulunmuştur. Bu mühendi Tarık Aygendir ancak sol eli ve sol bacağı felç olduğundan bastonla yürüyebilmekte olduğu ve büroda çalışabilir durumda olduğu tam teşekküllü bir hastana raporuyla sabit bulunan mezkûr şahıs İdare Meclisi tarafından Genel Müdürlük müşavirliğine tayin edilmiş ve gemi mübaya komisyonunda üye olarak çalışmış ve halende çalışmaktadır. Bu tayin kararı 970 sonunda alınmıştır. 970 muamalatı ise genel kurulca ibra edilmiştir. Bilehale müşavir Tarık Aygen tam teşekküllü Haydarpaşa hastanesine aldığı raporda tedavisinin yurt dışında Amerikada yapılması zaruri bulunduğu ve kendisine bir refakatçisinde verilmesi gerektiği kayıtlı bulunması ve bu raporun sağlık bakanlığınca testik edilmiş bulunması göz önünde tutularak Ulaş İş sendikasıyla şirket arasında mirakıp toplu sözleşmenin sağlık tedavisi ile ilgili hükümlerini gereğince Amerika tedaviye gönderilmiştir. Bunu için sarfedilen masrafin bu karara iştirak edenler tarafından ödennesi için genel kurulca karar alınmış ve bu hadiseden dolayı idare meclisi ibra edilmiştir.

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının Amerikada tedavisi zaruridir kaydına havi rapor karşısında toplu sözleşme hükümleri gereğince tedaviye yollanması normal ve mecburidir, bunun aksi düşünülemez. Nitekim buna mübâsil İdare meclisince birkaç karar alınmış bir kaptan kör olmak üzere iken İsviçreye gönderilerek ameliyate ettirilmiş ve kurtarılmış ve bir

Genel müdürlük müşaviri Londraya gönderilerle amelîyat ettirilmiş ve hayatı kurtarılmıştır. Bu itibarla idare meclisinin verdiği bu kararda idare meclisinin akti mümkün bir kusur yoktur. Tayini ibra edildiğine göre tedavisi için yurt dışına mevzuat gereğince gönderilmesi de herhangi bir usulsüzlük yoktur.

III- Toplu Sözleşme

Genel kurul şirket mirakıpları raporu istinaden şirketin fazla küflet altına sokulduğu idare meclisi başkan üyelerinin de kendilerine toplu sözleşme hak ve menfaatlarından faydalanmaları bir kararla sağlandığı ileri sürülerek tüm yönetim kurulu üyeleri ibra edilmişlerdir.

Toplu sözleşme Ulaş İş sendikasıyla yapılan çetin müzakereler neticesinde grev prosedürü içinde ceryan etmiş ve teşekülün direnmesi karşısında iş yüksek uzlaştırma kuruluna kadar intikale ettirilmiştir. Zamanın Devlet Bakanı Mehmet Özgüneşin başkanlığında toplanan yüksek uzlaştırma kurulu mali portesi 128.000.000.- aşmıyacak bir meblağın verilmesini kabul etmiş ve bu suretle toplu sözleşme grev kararı alınmışken taraflarca sulhen halli sureti ile müsbet bir neticeye ulaşmış ve taraflarca imzalanmıştır. Toplu sözleşmenin tashih kararında üyelerde maliye temsilcisi Ziyat Ebuziya ve özel sermaye temsilcisi yönetim kurulu temsilcisi Mazhar Duruman hazır bulunmamışlardır. Mali temsilcisi izimli Özen sermaye temsilciside vazife icabı yurt dışında bulduklarından bu kararı n müzakeresine iştirak edmemiş oldukları halde genel kurulca ibraedilmemişlerdir. Toplu sözleşme de yönetim kurulu üyeleri ve başkan kendilerine herhangi bir hak ve menfaat fiilen sağlamamışlardır. Zira toplu sözleşmenin 7.B maddesinde fihakika idare meclisi başkan ve üyelerinin işbu toplu sözleşme hak ve menfaatlardan faydalandırılmaları nı her iki taraf kabul eder muahinde denilmekte isede tavsib kararında (7.B maddesinin toplu sözleşme kapsamı dışında kalan personelede teşmili) şeklinde yazılı bulunmaktan idare meclisi üyelerin toplu sözleşme hak ve menfaatlarından faydalandırılmaları bu karara göre mümkün değildir. Bu itibarla toplu sözleşmeden dolayı yönetim kurulunun ibra edilmemesi hiçbir esasa istinad edmemektedir. Ulaş İş sendi-

kası 80.000.000 lık malı ~~muhtemelen~~ porteye şirket karşısına çıktığı halde bu miktar çetin müzakerelerden sonra 40.000.000. na düşürülmüştür. Şirket personeline sağlanan hak ve menfaatlar ve ücretlerdeki artışlar normal ve hatta 960 ~~kişinin~~ fiyat indekslerindeki nisbetin altındadır. (960 fiyat indekslerine nazaran 971 fiyat indeksindeki artış yüzde %30 civarındadır)

Şunuda ilave edelimki ibra edilmeyen Üç Üye halen vazifelerine devam edmektedirler.